

SLÁVENIE LITURGIE SLOVA V OMŠI

Biblické čítania

Biblické čítania sa berú zo Svätého písma tak, ako sú naznačené v Lekcionári. Na nedele a slávnosti sú určené tri čítania. Prvé čítanie je zo Starého zákona okrem zvláštnych prípadov. Druhé je z Nového zákona a tretie je vždy evanjelium. Vo feriálnych (bežných) dňoch a na sviatky a spomienky svätých je vždy jedno čítanie a evanjelium. Ak pripadne sviatok na nedeľu, musia byť tri čítania (väčšinou sú priamo uvedené s poznámkou). Čítania sa môžu aj spievať. V liturgii slova pred čítaniami možno použiť krátke vysvetlivky. Majú byť jednoduché a majú vychádzať z textu, starostlivo pripravené a primerané textu, ktorý majú uviesť. (*Trojdnie*)

1. Prvé čítanie

Čítania pred evanjeliom číta lektor z ambony. Lektor (riadne ustanovený) má teda túto úlohu určenú a plní ju aj vtedy, keď sú prítomní posluhujúci vyššieho stupňa. Keď chýba úradný lektor, čítania môžu predniesť aj iné schopné a starostlivo pripravené osoby. Kňaz teda nečíta čítania, ale ich počúva.

Lektor má prísť až po dokončení modlitby dňa k ambone z lode kostola, spomedzi veriacich (nie zo sakristii), aby sa jasne ukázalo, že je to poslanie veriaceho ľudu. Ukloní sa smerom k oltáru (nie k svätostánku). Lektor nečíta **rubriky** (*prvé čítanie...*) ani **podtituly**. Začne hneď, napr. *Čítanie z Knihy Genezis*. Na konci čítania **po krátkej odmlke** povie: *Počuli sme Božie slovo*. Tým vyjadří, že Boh sám hovorí k nám a je prítomný, keď sa Sväté písmo číta v liturgii. Veriaci odpovedia: *Bohu vdďaka*.

2. Responzóriový žalm

Po prvom čítaní nasleduje responzóriový žalm, ktorý má súvislosť s čítaniami. Responzóriový žalm má veľký liturgický a pastoračný význam. Spievanie žalmu alebo responzória (refrénu) veľmi napomáha duchovné vnímanie žalmu a uvažovanie nad ním. Viaceré dôvody si vyžadujú responzóriové žalmy:

1.) Historický dôvod. Treba tu vidieť starú spomienku na spievanie biblických spevov. Spev žalmov sa už v 4. stor. spomína v bohoslužbe slova. Sv. Augustín a Ján Zlatoústý v homíliách často nadväzovali na žalm alebo na verš, ktorým sa odpovedalo.

2.) Praktický dôvod: Žalmy a responzória (*refrény*) sú vybrané a zostavené tak, aby boli zamyslením sa a odpoveďou na prvé čítanie. Je tu krásna jednota medzi čítaním a žalmom.

3.) Teologický dôvod. Najdôležitejší. V čítaní k nám hovorí Boh. Boh povie svoje slovo v čítaní a ľud počúva a má dať odpoveď. Nijaká ľudská reč nie je primeraná, aby vyjadrila príklon k Božiemu slovu. Žalm je rozjímavá odpoveď na Božie slovo. Spoločenstvo veriacich odpovedá Bohu jeho slovami, slovami žalmu, inšpirovanými Duchom Svätým. Žalm je veľmi dôležitý a nijaký iný ľudový spev ho nemôže nahradiť.

Liturgia zveruje spev žalmu žalmistovi ako vlastnému služobníkovi. Ak nie je žalmista, žalm môže spievať alebo recitovať lektor. Žalm sa spravidla spieva od ambony. Žalm sa môže spievať dvojakým spôsobom - **responzóriálne** a **súvisle**. Pri responzóriálnom spôsobe, ktorému treba dať prednosť, prednáša spevák žalmu jednotlivé verše a zhromaždenie mu odpovedá.

3. Druhé čítanie

Lektor druhého čítania si počína tak, ako lektor pri prvom čítaní. K ambone ide až po skončení reponzóriového žalmu. Platí nepísaná zásada, že vždy sa má konať iba jeden úkon.

4. Sekvencia

Sekvencie vznikli v 10. stor. Na prelome tisícročia to boli rýmované a rytmické texty - básne. Augsburský misál z roku 1555 ich mal až 98. V súčasnosti sa ponechali len 4 sekvencie. Dve povinné: *Obet' svoju veľkonočnú* na Veľkú noc a *Duchu Svätý, príd' z neba* na Turičnu nedeľu. A dve voliteľné. *Chváľ, Sione, Spasiteľa (Božie telo) a Stála Matka bolestivá (Sedembolestná PM)*, ktorá sa zaviedla až v roku 1727, keď Benedikt XIII. predpísal sviatok Sedembolestnej pre celú Cirkev. Počas sekvencie veriaci sedia.

5. Spev pred evanjeliom

Po druhom čítaní alebo po responzóriovom žalme alebo po sekvencii je spev pred evanjeliom. Je to buď alelujový verš (*mimo Pôstneho obdobia*) alebo verš pred evanjeliom (*Pôstne obdobie*). Na rozdiel od žalmu, ktorý je meditáciou na predchádzajúce čítanie, *spev pred evanjeliom* je predzvesťou evanjelia, radostným pozdravom Pánovi, ktorý je prítomný osobitným spôsobom v evanjeliu. Alelujový verš sa v liturgii nachádza už v 4. stor. Alelujový verš sa skladá zo zvolania Aleluja a z príslušného verša (*často to býva úryvok z nasledujúceho evanjelia*).

Slovo **Aleluja** pochádza z hebrejského slova **HALELÚJÁH**. V doslovnom znení značí: *Chváľte Boha (halelú je rozkaz od slovesa chváliť, oslavovať a jáh je skratka Božieho mena)*. Slovo aleluja je teda zvolaním, ktoré vyjadruje veľkú radosť a chválu na Boha. Aleluja sa spievalo aj pri kresťanskom pohrebe ako pripomienka na radosť, ktorá nás čaká v nebi. V pôstnom období sa Aleluja vynecháva a nahrádzajú ho slová: *Chvála ti, Kriste, Kráľ večnej slávy* alebo iné.

Spev pred evanjeliom je úkonom, ktorým zhromaždenie veriacich prijíma Pána, ktorý má k nemu prehovoriť, pozdravuje ho a spevom vyjadruje svoju vieru. Je preto prirodzené, že má byť hudobne oddelené od žalmu. Aleluja a verš pred evanjeliom sa **majú spievať**, pričom všetci stoja. Ak ho recitujeme, prosím lektorov, aby naznačili text (raz, dva razy, tri razy) a veriaci ho majú zopakovať (*podobne ako pri speve*), teda veriaci nedokončujú to, čo lektor začal.

BS, srdečne pozývam aj iných zapojiť sa do služby čítania a ďakujem všetkým, ktorí svojou službou lektorov či žalmistov prispievate ku kráse liturgie, ktorou aj v našom chráme chceme oslavovať Boha. Nech Vás raz dobrý Pán Boh za všetko odmení účasťou na nebeskej liturgii. Amen.